

LASTEAED VÄIKE PÄIKE - SÄRAVA LAPSEPÕLVE ALGUS!

ÕPPEKAVA

VIIMSI 2021

Sisukord

Lasteasutuse liik ja eripära	3
Lasteaed Väike Päike mission, visioon ja väärtused	10
Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted ja sisu.....	12
Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	13
Rühmade õppe- ja kasvatustegevuse korraldus, meetodid ja tööviisid ning rühmade tegevus- ja päevakavad.....	14
Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti.....	19
Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja sisu ning lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti	29
Valdkond: Mina ja keskkond	30
Valdkond: Keel ja kõne	41
Valdkond: Matemaatika.....	48
Valdkond: Kunst	52
Valdkond: Muusika	58
Valdkond: Liikumine.....	61
Lapse arengu jälgimise ja analüüsimise põhimõtted ja korraldus	67
Arenguveestlused	68
Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus	69
Lapsevanematega koostöö põhimõtted, sealhulgas korraldus	72
Õppekava uuendamise ja täiendamise kord.....	73

Lasteasutuse liik ja eripära

Lasteaed Väike Päike asub Pärnamäe külas vaikes elurajoonis, Viimsi vallas. 7-rühmaline lasteaiahoone on ehitatud 2008. aastal spetsiaalselt lasteaia teenuse pakkumiseks. Lasteaias käib 144 last. Liikumis- ja muusikategevusteks on hoones kaks saali, mis on sisustatud tegevusteks vajaliku kaasaegse inventariga. Lasteaias on oma köök ja söögisaal. Lasteaed Väike Päike on avatud tööpäevadel kell 7.30 – 18.30. Lasteaed on avatud aastaringselt. Õppeaasta lasteaias kestab 01. septembrist - 31. augustini. Suvisel perioodil juuni kuni august toimub õpitu kinnistamine ja süvendamine erinevates tegevusvaldkondades.

Lasteaia majas tegutseb ka huvikool, mis pakub huviringe beebidele, väikelastele ja ka lasteaiaaalistele.

Meie eripära:

Lasteaias Väike Päike on õppe- ja kasvatustegevustel 5 olulist fookust:

- Projektõpe kui lapsest lähtuv metoodika ning valiktegevused tegevuskeskustes
- Digioskuste arendamine kui tulevikuoskuste toetamine
- Õuesõpe kui loomulik õpikeskkond ja igapäevaste omandatud teamiste sidumine reaalse eluga
- Laste sotsiaalseid suhteid ning eneseregulatsiooni toetav õppe- ja kasvatustegevus
- Keskkonnasõbralik ja loodust säästev tegutsemine.

Programm “Saa tunnetega sõbraks”

Programm “Saa tunnetega sõbraks” on koostatud lähtudes teoreetilisest raamistikust ja varasematest uurimustest. Programmi koostasid Väikese Päikese spetsialistid: haridustehnoloog Marii Maamägi ning psühholoog Olga Luptova. Programm koosneb tegevustest, mis toetavad laste teadmisi tunnetest ja oskuseid tundeid reguleerida, neist aru saada ja neid juhtida.

Programmi tegevused jagunevad neljaks temaatiliseks plokiks:

1. Nii lai tunnete maailm: selle plokki tegevuste eesmärgiks on laiendada laste teadmisi tunnetest ja nende tekkimisest ning arendada laste oskust emotsioone mõista. Tegevused on jagatud teemade kaupa:
  - emotsioonide olemus – need tegevused arendavad laste eneseanalüüsi oskust ning laiendavad nende teadmisi tunnete olemusest;
  - emotsioonidest arusaamine – need tegevused on suunatud laste tunnete mõistmise arendamisele;
  - kuidas me teineteise tunnetest aru saame – need tegevused aitavad lastel mõista, mille abil me teineteise tunnetest aru saame.
2. Tunded on meie elu osa: selle plokki tegevused on suunatud laste emotsionaalsete situatsioonide mõistmise arendamisele.
3. Mida enda tunnetega teha? Selle plokki tegevused on suunatud laste tunnete juhtimise arendamisele. Kajastatakse erinevaid tunnete juhtimiseks kasutatavaid strateegiaid.
4. Super reguleerijad: antud tegevuste plokk on mõeldud selleks, et arendada laste impulsside kontrolli ja pidurdusprotsesse. Need tegevused õpetavad lastele, kuidas analüüsida enda reaktsioone, neid kontrollida, kuidas juhendist ja olukorrast lähtuvalt planeerida ja muuta oma tegevusi.

Programmi tegevusi viiakse rühmades läbi iga päev, valides tegevusi igast plokist. Programmi kestus on kolm kuud. Programmis osalevad lapsed vanuses 3–6 aastat. Programmis osalevad õpetajad täidavad tegevuste päevikut, kuhu märgivad ära need tegevused, mida nad lastega läbi viisid. See võimaldab analüüsida tegevuste sisu pärast programmi lõppemist. Programmi keskel arutatakse õpetajatega programmi tegevusi seminari formaadis. Programmi tegevused on kas originaalselt programmi koostajate poolt koostatud, või võetud erinevatest allikatest (raamatud, töövihikud, internetiallikad jm). Tegevuste autorid on märgitud programmi tegevuste juures.

Programmi alguses tutvustatakse lapsevanematele programmi eesmärke ja tegevusi. Lapsevanemaid kaasatakse programmi tegevustesse, andes võimaluse lastega kodus tunnetest rääkida ning erinevaid ülesandeid lahendada. Programmi alguses ja lõpus kogutakse programmis osalevate laste kohta andmeid, mille abil analüüsitakse programmi tõhusust. Selleks küsitletakse lapsevanemaid ja õpetajaid, viiakse läbi test, intervjuud ja

vaatlused. Andmeid kogutakse kahel korral - enne programmi algust ja pärast programmi lõppu, misjärel andmed analüüsitakse ja kirjutatakse kokkuvõtte.

Lasteaia õppekava valdkonnad:

1. Digipädevus

	<i>2-3 aastased</i>	<i>3-4 aastased</i>	<i>4-5 aastased</i>	<i>5-6 aastased</i>	<i>6-7 aastased</i>
DIGITAALNE SISULOOME	1) Laps loob õpetaja abiga digitaalseid materjale (nt pilt, video). - Laps pildistab tahvelarvutiga koos õpetaja abiga - Laps filmib tahvelarvutiga	1) Laps loob õpetaja abiga digitaalseid materjale (nt pilt, video). - Laps pildistab tahvelarvuti abiga - Laps filmib tahvelarvuti abiga	1) Laps loob õpetaja abiga digitaalseid materjale (nt. pilt, video) - Laps pildistab tahvelarvutiga etteantud teemal - Laps pildistab tahvelarvutiga vabal teemal - Laps filmib tahvelarvutiga etteantud teemal - Laps filmib tahvelarvutiga vabal teemal.	1) Laps loob õpetaja abiga digitaalseid materjale (nt. pilt, video) - Laps kasutab tahvelarvutit etteantud teemal pildistamiseks - Laps kasutab tahvelarvutit etteantud teemal filmimiseks - Laps kasutab tahvelarvutit vabal teemal pildistamiseks - Laps kasutab tahvelarvutit vabal teemal filmimiseks	1) Laps loob ja vormindab õpetaja abiga digitaalseid materjale. - Laps loob õpetaja juhendamisel tekstifaili - Laps töötleb õpetaja juhendamisel fotot
				2) Laps koostab visuaalse programmeerimiskeelega roboti juhtimistarkvara. - Laps koostab bee-bot robotile programmi - Laps koostab lego wedo 2.0 programmi - Laps koostab scratch programmis multifilmi	2) Õpetaja selgitab digitaalse materjali autoriõiguse olulisemaid tunnuseid.

	<i>2-3 aastased</i>	<i>3-4 aastased</i>	<i>4-5 aastased</i>	<i>5-6 aastased</i> -Laps koostab qobo robotile programmi -Laps koostab m-bot robotile programmi	<i>6-7 aastased</i>
TURVALISUS	<p>1) Laps tutvub digi- ja robotikavahenditega ning nende heaperemeheliku kasutamise</p> <p>- Laps tutvub blue-bot robotiga - Laps mängib tahvelarvuti Alpa Kids digimängu koos täiskasvanud juhendajaga</p>	<p>1) Laps tutvub digi- ja robotikavahenditega ning nende heaperemeheliku kasutamise</p> <p>- Laps tutvub ozobot robotiga</p>	<p>1) Laps kasutab digivahendeid heaperemehelikult 2) Laps arutleb ja harjutab õpetaja abiga, missugune on digivahendi kasutamise ajal õige istumisasend.</p>	<p>1) Laps kasutab digivahendeid heaperemehelikult 2) Laps arutleb ja harjutab õpetaja abiga, missugune on digivahendi kasutamise ajal õige istumisasend.</p>	<p>1) Laps kirjeldab ja arutleb õpetaja abiga, miks ei tohi internetis enda ja teiste kohta delikaatset infot avaldada.</p> <p>2) Laps kaardistab õpetaja abiga oma digiseadme kasutamise kohta ja aega (kodus ja lasteaias) - Laps arutleb, mis digivahendeid ta kodus kasutab - Laps arutleb, mis digivahendeid ta lasteaias kasutab - Laps arutleb õpetajaga mõistliku digikasutamise üle</p>
PROBLEEMILAHENDUS			<p>1) Laps kasutab õpetaja juhendamisel digitehnoloogiat loomingulisel eesmärgil. -Laps kasutab</p>	<p>1) Laps kasutab õpetaja juhendamisel digitehnoloogiat loomingulisel eesmärgil. - Laps kasutab tahvelarvutit loomingulisel eesmärgil</p>	<p>1) Laps kasutab õpetaja juhendamisel digitehnoloogiat loomingulisel eesmärgil. - Laps kasutab</p>

			<p><i>4-5 aastased</i></p> <p>tahvelarvutit pildistamiseks -Laps kasutab tahvelarvutit filmimiseks</p> <p>2) Laps pöördub vajadusel abi saamiseks juhendaja poole.</p>	<p><i>5-6 aastased</i></p> <p>- Laps kasutab robotite ehitamisel oma loominguulist potentsiaali.</p> <p>2) Laps pöördub vajadusel abi saamiseks juhendaja poole.</p>	<p><i>6-7 aastased</i></p> <p>tahvelarvutit loominguulisel eesmärgil - Laps kasutab robotite ehitamisel oma loominguulist potentsiaali.</p> <p>2) Laps annab enda digipädevustele (pildilisi sümboloid kasutades) hinnangu.</p>
INFO HALDAMINE					<p>1) Laps leiab võtmesõnu kasutades otsingumootoriga vajalikke teabeallikaid, sirvib neid ja valib (filtreerib) õpetaja abiga leitu hulgast sobivaid digitaalseid materjale.</p> <p>- Laps sisestab otsingumootorisse Google õpetaja poolt soovitatud sõna/sõnad</p> <p>- Laps sisestab otsingumootorisse Google vabalt valitud sõna/sõnad</p> <p>- Laps valib otsingumootori</p>

					tulemustest, koos õpetaja abiga, kaks valikut ja vaatab, kas nende sisu kattub
--	--	--	--	--	--

2. Ettevõtluspädevus

	<i>5-6 aastased</i>	<i>6-7 aastased</i>
Enesejuhtimine	<p>1) Laps tunneb suunamisel ära probleeme</p> <p>2) Laps otsib ebaõnnestumiste puhul abi õpetajalt</p>	<p>1) Laps muudab ebaõnnestumiste puhul strateegiat, otsib abi või suurendab pingutust või keskendumist</p> <ul style="list-style-type: none"> - Laps valib erinevate ideede seast endale sobiva -Laps mõtleb vastavalt õpetaja suunamisele erinevaid ideid <p>2) Laps tahab/püüab lahendada enda jaoks keerukamaid ülesandeid</p>
VÄÄRTUST LOOV MÕTLEMINE, LAHENDUSTE LEIDMINE	Juhendamisel kavandab tegevusi lihtsama eesmärgi saavutamiseks	Laps mõtleb välja erinevaid lahendusi, valib sobiva lahenduse, lahendab.
SOTSIAALSETE OLUKORDADE LAHENDAMINE	<p>1) Täidab grupis oma rolli.</p> <p>2) Tegutseb koos teistega, arvestab teistega.</p>	<p>1) Laps arendab eneseväljendusoskust enda loomingu või töö teistele esitlemisel, tehtud valikute põhjendamist, suutlikkust ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada (oma idee, toote või ettevõtte tutvustamine).</p> <p>2) Laps teeb ettepanekuid ja näitab üles aktiivsust.</p> <p>3) Laps tegutseb koos teistega, vastutab enda tegevuse eest grupis, arvestab teistega.</p>
RAHATARKUS	Mõistab töö, mängu ja vaba aja mõisteid.	<p>1)Laps saab aru pere sissetulekute ja töö seostest</p> <p>2)Laps saab aru raha väärtusest ja säästmisest</p> <p>3)Laps saab aru, mis on ettevõtlus ja kes on ettevõtja, toob näiteid ettevõtlusest oma peres või</p>

		kogukonnas 4) Laps oskab kaubanduses võrrelda kindlate koguste hindu ja leida vajadusel soodsaima toote. 5) Laps mõistab töö, mängu ja vaba aja mõisteid.
--	--	---

2. Digipädevustega seotud õpioskused

	6-7 aastased
KRIITILINE MÖTLEMINE	-Laps oskab vaadelda probleeme uue/teise nurga alt -Laps leiab lisateavet (õpetaja küsib küsimusi, mis sunnivad fakte kontrollima). -Laps rakendab uues olukorras uut informatsiooni.
LOOVUS JA INNOVATSIOON	-Lapse enesekindlus ja julgus proovida uusi lähenemisi, on toetatud. -Laps rakendab loovust igapäevastes õpituatsioonides
KOOSTÖÖ	-Laps jagab vastutust, on paindlik ja õpib teiste arvamusega arvestama -Ühise eesmärgi saavutamise nimel rakendab laps oma oskuseid ja kogemusi
SUHTLEMINE	-Laps jagab oma mõtteid, ideid, küsimusi ja lahendusi teistega -Laps oskab teisi kuulata, oskab mõtteid väljendada ja lahendusi välja pakkuda

Lasteaed Väike Päike mission, visioon ja väärtused

Lasteaed Väike Päike missioon

Lasteaed Väike Päike missioon on toetada iga last loovaks ja algatusvõimeliseks, kaasaegses elukeskkonnas hakkama saavaks, ennast ja teisi väärtustavaks isiksuseks arenemisel.

Lasteaed Väike Päike visioon

Lasteaed Väike Päike on avatud, uuendusmeelne ja turvaline lapsest lähtuv, perekonda toetav ja töötajaid väärtustav õppeasutus.

Meie visiooni ja missiooni kesksel kohal on see väike inimene, kelle kujunemisel hindame ja väärtustame mitmekülgset, süsteemset ja teaduspõhist arengut. Loomes üheskoos õnneliku lapsepõlve ja laome tugeva vundamendi tulevikuks. Meie missioon on edukas, kui Väikese Päikese lapsed on ise enda emotsioonide juhid, sotsiaalselt aktiivsed, hoolivad kaaslased, tervise- ja keskkonnateadlikud, õpivad kõikjal ja igal ajal ning oma ettevõtmistes julged väljakutseid vastu võtma. Usume, et mäng ja õppimine, uute kogemuste omandamine, on väikese lapse töö; mida juhivad ja planeerivad õpetajad.

Väärtused

Lapsest lähtuv ja pere kaasav

- Lasteaed Väike Päike on perele usaldusväärne koostööpartner pakkudes tuge lapse kasvatamisel ja õpetamisel.
- Lähtume lapse huvidest ja vajadustest, kaasates peresid õppe- ja kasvatusprotsessidesse.
- Arengukeskkond on lapse vajadusi toetav, huvisid arvestav, kaasaegsetest õpikäsitustest ja põhimõtetest lähtuv.
- Oleme loonud lapsele keskkonna, kuhu ta tahab rõõmuga tulla ja olla.

Avatud ja uuendusmeelne

- Oleme avatud igas suunas – valmis jagama oma kogemust ja vastu võtma infot.
- Otsime koostööpartnereid, et oma teenust veelgi kvaliteetsemalt ja mitmekülgsemalt pakkuda.
- Oleme uudishimulikud ning avatud küsima kus, millal, kuidas küsimusi.
- Oleme klientide jaoks alati olemas.

Aus ja usaldusväärne

- Organisatsioon on läbipaistev, info ja dokumendid on kättesaadavad.
- Teeme koostööd tunnustatud spetsialistidega.
- Meie tegevus on teaduspõhine ning vastab riiklikult sätestatud nõuetele.

Hooliv ja salliv

- Oleme tähelepanelikud ümbritseva ja ümbritsevate suhtes.
- Arvestame iga ühe eripäraga – inimesed on erinevad ja see rikastab meie maailma.
- Kuulame, toetame, aitame.
- Vastutame sõbraliku ja rõõmsameelse keskkonna loomise eest.
- Oma sõnade ja käitumisega oleme lugupidavad kõikide suhtes.

Mänguline

- Avastame ja kasvame läbi mängu.
- Naudime lastega koos mängimist.

- Meie lapsed ja töötajad on loovad, uudishimulikud, kohanemisvõimelised ja õppimisele avatud.

Stabiilne motiveeritud ja professionaalne meeskond

- Väike Päike kollektiiv on kokkuhoidev pere. Koos tegemine ja koostöö tekitab ühtekuuluvustunnet ning soovi panustada.
- Personal on kompetentne, professionaalne ja soe.
- Organisatsioon toetab personali professionaalset arengut – pakub koolitusi, aga ka võimalust ise koolitada ja olla eeskujuks.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted ja sisu

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk Lasteaias Väike Päike on tagada lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös. Üldeesmärgist lähtuvalt toetab Väike Päike õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb:

- ✓ lapsel terviklik ja positiivne minapilt
- ✓ ümbritseva keskkonna mõistmine
- ✓ eetiline käitumine ning algatusvõime
- ✓ esmased tööharjumused
- ✓ kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest
- ✓ arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Selleks on Väikses Päikeses loodud lapse arengut soodustav keskkond, tagatud on turvatunne ja eduelamused ning toetatakse lapse loomulikku huvi

hankida teadmisi ja saada kogemusi ümbritseva elu, looduse ja ühiskonna nähtuste kohta.

Lasteaed soodustab lapse kasvamist aktiivseks vastutus-, otsustus- ja valikuvõimeliseks, oma otsusele ja tunnustatud käitumisharjumistele vastavalt käituvaks ning vajadusel oma käitumist korrigeerivaks, teiste suhtes avatuks, teisi arvestavaks, tundlikuks ja koostöövalmis inimeseks. Väike Päike on peredele usaldusväärne koostööpartner pakkudes tuge lapse kasvatamisel ja õpetamisel.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

- Laps on see, kes loob Väikese Päikese. Kõikides otsustes ja tegevustes lähtume lapsest.
- Rühma vaimne ja füüsiline keskkond toetavad lapse igakülgset arengut.
- Väärtustame ja arendame sotsiaalseid oskusi. Lapsepõlves alguse saanud käitumismustrid mõjutavad inimesi läbi elu. Käitumine, valikud ja igapäevaeluga toimetulek on tihedalt seotud eluuskustega – oskusega luua, hoida ja lõpetada suhteid, lahendada probleeme, langetada otsuseid, juhtida enda käitumist, seada eesmärgid.

Projektõpe

Lasteaias Väike Päike toimub õppe- ja kasvatustöö lapsest lähtuvate põhimõtete alusel – projektõppe ja valiktegevuste põhimõtetele. Projektid tulevad meieni laste huvidest lähtuvalt, projekt algab laste huvist ja lõpeb laste huvi lahtumisel. Planeerimisse kaasatakse aktiivselt lapsi ja abiõpetajaid. Käsitlev teema lõpeb lõputööga (näitus, temaatiline üritus vms). Projektõppe eesmärk on võimaldada lapsel õppekavaga sätestatud teadmisi ja oskusi omandada aktiivsel ning sisemiselt motiveeritud moel. Projektõppe võimaldab õpitut igapäevases elus rakendada. Õppimise käigus on lapsed aktiivsed omavahelised suhtlejad. Õpetaja suunab planeerimisprotsessi, vastutab töövõtete omandamise eest ning kujundab rühmatööoskusi. Õpetaja ei ole lastele teadmiste edasiandja, vaid suunab lapsi leidma vastuseid oma küsimustele, kontrollides, kas saadud teadmised on fakti- ja teaduspõhised. Projektõppes on suur rõhk ühise töötamisoskuse kujundamisel. Õpetaja seob erinevad ainevaldkonnad üheks tervikuks, lapse teadmised ja oskused on seotud reaalse eluga. Projektid kannavad endas Lasteaed Väike Päike väärtusi ning on seotud digi- ja öoesõppega. Kõik õppe- ja kasvatustegevused on keskkonnasõbraliku mõtteviisiga.

Rühma keskkond

Lasteaias Väike Päike on loodud lapse arengut ja õppimist soodustav kasvukeskkond. Loodud keskkond pakub mitmekülgseid ja loovaid tegutsemis- ja mänguvõimalusi. Kogu meeskonnaga kujundatakse säästliku majandamise mõtteviisi ja hinnatakse säästmise võimalusi. Rühmades on loodud võimalused taaskasutuseks, prügi sorteerimiseks ja keskkonnahoiuks lastega (jäähmaterjali kasutamine õppe- ja kasvatustegevuses, vanapaberi kogumise kast jms). Igas rühmas on internetiühendusega arvuti.

Tegutseme avatud mänguruumi põhimõttel, kus lapsele on loodud tegevuskeskused erinevatesse rühma osadesse, kasutades ka üldkasutatavaid ruume. Rühmakekkond kajastab laste hetke tegemisi ja arengut – lapsel on võimalus oma töid-tegemisi rühmaruumis eksponeerida, rühma kujundamisel kaasatakse lapsi ja peresid. Lastele võimaldatakse tegutsemist väiksemates gruppides, vahendid asuvad avatud riiulitel ja on lastele igal ajal kättesaadavad. Tegevuskeskused on varustatud eakohaste vahenditega, lapsel on võimalik teha valikuid, mis soodustab lapse kasvamist iseseisvaks mõtlejaks ning loominguks isiksuseks ja kodanikuks, kes väärtustab avatud ühiskonda, kus igaühel on õigus oma arvamusele.

Rühmaruumide kasutuses on suured katusega terrassid, mis võimaldavad õues viibimist iga ilmaga. Lasteaia õuealale on rajatud liikluslinnak.

Lasteaia majas on kaks suurt muusika- ja liikumistegevuste läbiviimiseks mõeldud saali ja samuti söögisaal.

Rühmade õppe- ja kasvatustegevuse korraldus, meetodid ja tööviisid ning rühmade tegevus- ja päevakavad

Lasteaed Väike Päike lasteaia õppe- ja kasvatuskorralduse aluseks on lasteasutuse õppekava, mis on seotud lasteaia arengukavaga. Rühmade õppe- ja kasvatustegevus on vastavuses koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga ja Lasteaed Väike Päike õppekavaga, arvestades konkreetse rühma laste eripära: vanust, võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, sugu, terviseseisundit jms.

Lasteaias Väike Päike on korraldatud õppe- ja kasvatustegevus õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.

Pedagoogilisse personali kuuluvad lasteaia juhataja, õpetajad, muusika- ja liikumisõpetaja, haridustehnoloog, psühholoog ning logopeed.

Lasteaia õppekava ja aastase tegevuskava põhjal koostavad rühmaõpetajad oma rühma õppeaasta tegevuskava, mis koosneb järgmistest osadest:

- ✓ Rühma õpetajad ja lastega töötavad pedagoogid

- ✓ Rühma eripära
- ✓ Õppemethodikad rühmas
- ✓ Rühma aasta eesmärgid ja põhimõtted
- ✓ Rühma päevakava
- ✓ Õppe- ja kasvatustegevuste kava
- ✓ Rühma ja lasteaia sündmused
- ✓ Rühma õppekäigud
- ✓ Erivajadustega laste toetamine
- ✓ Kasvukeskkonna kujundamine (vaimne, füüsiline ja sotsiaalne keskkond)
- ✓ Koostöö lapsevanematega
- ✓ Õppe- ja kasvatustöö valdkonniti ja sisu ning lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab õpetaja lapse arengutaset, vanust ning lapse huve. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.

Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas.

Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali kaasamist.

Päevakava koos rühma tegevuskavadega koostavad rühmaõpetajad vastavalt oma rühmale. Konkreetsete õppetegevuste algused on ajaliselt ära määratud muusika- ja liikumistegevustel. Teisi õppetegevusi võib õpetaja alustada vastavalt oma rühma tegevusele.

Tegevusi planeeritakse nii, et lapsel oleks võimalus teha valikuid. See õpetab last iseseisvalt tegutsema, oma tegevust korrigeerima ja tegevuse tulemuste eest vastutama.

Õppe- ja kasvatustegevuse vormid on:

- ✓ Mäng
- ✓ Rühmategevused
- ✓ Valiktegevused alarühmades
- ✓ Individuaalsed tegevused

Eesmärk on kasutada erinevaid õppemeetodeid, mis võimaldavad rahuliku tegevuse vaheldumise aktiivse tegevusega. Õpetajad kasutavad meetodit või võtet, mille läbi on konkreetset teemat kõige sobivam tutvustada, õpetada või kinnistada ning, mis seaksid teemaga emotsionaalse, füüsilise, loomingulise ja sotsiaalse tasandi.

Meetoditeks on:

- ✓ Vaatlus
- ✓ vestlus
- ✓ jutustamine pildi järgi
- ✓ ettelugemine
- ✓ küsimuste esitamine ja neile vastamine
- ✓ õppekäik, matk, ekskursioon
- ✓ draama (lavastusmäng)
- ✓ käeline tegevus (joonistamine, maalimine, voolimine, rebimine, kleepimine)
- ✓ laulmine, muusika kuulamine, rütmipillide mängimine
- ✓ rütmimängud
- ✓ ümbritseva elu ja loodusega seotud katsed
- ✓ videosalvestuste vaatamine
- ✓ mäng: loovmäng, rollimäng, lauamäng, õppemäng, ehitusmäng, liikumismäng
- ✓ kontserdi kuulamine

- ✓ avalik esinimine
- ✓ integreeritud ja mitmekülgne tegevus
- ✓ võrdlemine ja arvutamine
- ✓ uurimine
- ✓ liikumismängud

Rühma tegevuskava asub Google Drive's ning rühma koridoris. Igapäevatöö jagamiseks ja kaardistamiseks ning vajaliku info koondamiseks kasutame infosüsteemi KindieDays. Kindiedays'i abil on õpetajal võimalus iga lapse arengut individuaalselt jälgida ning ka lapsevanemat kaasata. Lapsevanem saab reaalajas teavitusi oma lapse edusammudest ja rühmas toimuvast. Õppe- ja kasvatustegevused toimuvad Väikses Päikeses eesti keeles.

Rühmaõpetaja tööd toetavad liikumis- ja muusikaõpetaja, psühholoog ja logopeed. Liikumistegevused on vahvad, põnevad, tähelepanu ja uudishimu äratavad. Liikumistegevused toimuvad kaks korda nädalas.

Neljapäevane võimlemine toimub saalis, kus on varbseinad, nõõrredelid, rippuvad rõngad, ronimisvõrk ja langevari. Saame sõbraks pallide, rõngaste, hübitsate ja teiste spordivahenditega. Kevadel ja sügisel viib õpetaja lapsed ratastega sõitma ning orienteeruma.

Reedel loovad lapsed koos loovliikumisõpetajaga saalis oma tantse. Seal õpitakse oma keha ja selle liikumiseks kasutamise võimalusi paremini tunnetama. Tantsitakse, mängitakse, improviseeritakse. Talvel viib õpetaja lapsed suusatama.

Muusikategevused on mitmekülgsed ja loovad. Tunnid toimuvad kaks korda nädalas esmaspäeviti ja neljapäeviti. Muusikaõpetus annab lapsele positiivse emotsionaalse laengu ja süvendab muusikahuvi. Muusika rikastab laste tundeelu, arendab fantaasiat ning loovust.

Muusikaõpetuse põhiosad on: muusika kuulamine, laulmine, rütmiline liikumine ja mäng laste pillidel.

Kõik need tegevused moodustavad ühtse loomeprotsessi.

Rahvakalendri tähtpäevade tähistamine ja muud laste peod annavad lapsele suurt rõõmu, elamusi, mõjutavad tundmusi ja teadvust. Laste peod toimuvad vabas ja sundimatus õhkkonnas, nii koguvad lapsed esinemisjulgust ja positiivseid emotsionaalseid kogemusi.

Väike Päike lasteaed pakub muusikategevustele lisaks ka pilliõpet viisikandle näol. Viisikannelt õpivad lapsed alates viiendast eluaastast. Viisikandlel harjutatakse Eesti rahvaviise, laste- ja jõululaule ning nendel õpitud tükid rikastavad lasteaia jõulu- ja lõpupidusid.

Lasteaia psühholoogi eesmärgiks on laste igakülgse arengu toetamine koostöös lapsevanemate ja lasteaia töötajatega.

Psühholoog lasteaias:

- toetab lapsi tunnetusprotsesside, vaimsete võimete, käitumis- ja sotsiaaluskuste arendamisel
- nõustab ja toetab õpetajaid ja haridusasutuse juhtkonda lapse vajadusi arvestava arengu- ja õpikeskkonna kujundamisel
- nõustab ja toetab lapsevanemaid lapse arengut, õppimist ja käitumist puudutavates küsimustes
- hindab vajadusel lapse arengut ja toimetulekut (psüühilisi protsesse, isiksuse omadusi, emotsionaalset seisundit, vaimse tervise probleeme, suhtlemis- ja käitumisoskusi)
- korraldab lasteaia töötajate ja vanemate jaoks koolitusi, täiendades nende teadmisi laste arengu kohta
- pakub vajadusel tasulist individuaalset nõustamist lastele ja vanematele

Psühholoog juhindub oma tegevuses lapse heaolust ja parimatest huvidest, kehtivatest Eesti Vabariigi seadustest ja muudest õigusaktidest ning psühholoogide eetikakoodeksist. Oma töös kasutab psühholoog teaduspõhelist lähenemist ning arvestab oma tegevustes laste füüsilise, sotsiaalse ja psüühilise arengu iseärasustega.

Logopeed tegeleb 3-7-aastaste laste kõne uurimisega ning kõneprobleemide korrigeerimisega. Uuringut teostatakse kaks korda aastas – sügisel vaadatakse 4-7-aastaste ja kevadel 3-aastaste laste kõnearengut.

Kõneravi tundides (1-2 korda nädalas) toimub lapse:

- häälduspuuete korrigeerimine;
- keele- ja kõneoskuse arendamine;
- psüühiliste protsesside (mõtlemine, tajus, tähelepanu, mälu) arendamine läbi põnevate ülesannete ja erinevate mängude;
- häälik- ja foneemianalüüsi oskuste kujundamine, lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamine.

Logopeediline töö toimub lähtudes lapsele koostatud kõneravi plaanist.

Väga tähtis on koostöö lapsevanematega, kelle innustus ja toetus tagavad hea tulemuse kõneravi töös.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

Õppekava üldoskused :

- ✓ tunnetus- ja õpioskused
- ✓ sotsiaalsed-, enesekohased- ja mänguoskused

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse– tajus, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Lapse arengu eeldavad tulemused:

	2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Tähelepanu	keskendub tegevusele lühikeseks ajaks (5-7 min), tema tähelepanu ei ole veel püsiv	1) keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele 2) jaotab oma tähelepanu	keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit	suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20–30 minutiks	1) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi 2) keskendub korraga mitmele tegevusele või stiimulile ning on suuteline kestvamaks tahtepingutuseks
Mõtlemine	1) tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega 2) on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada 3) jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlike sündmuse väljamõeldud lugudest 4) mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta	1) saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest 2) liigstab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi 3) saab aru arvamõistest 4) huvitub tähtedest 5) omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu	1) tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid 2) konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboliteid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte 3) räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset	1) kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks 2) järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada 3) kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale 4) osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes 5) saab aru asjade suhetest ja	1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmuseid ja nähtusi tervikuna 2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi 3) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel

	<p><i>2-3 aastane</i></p> <p>ning saab aru lihtsamatest üle kantud tähendustest</p> <p>5) Rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi</p> <p>6) tal on ettekujutus arvamõistest ja värvuste nimetustest</p> <p>7) leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt</p> <p>8) omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu; vajab oma tegevusele tagasisidet</p>	<p><i>3-4 aastane</i></p>	<p><i>4-5 aastane</i></p> <p>tulevikus, ning fantaseerib</p> <p>4) eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest</p> <p>5) oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid</p> <p>6) tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest</p> <p>7) omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme</p>	<p><i>5-6 aastane</i></p> <p>omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest</p> <p>6) kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras</p>	<p><i>6-7 aastane</i></p> <p>4) katsetab, konstrueerib ja uurib, kasutades oma teadmisi ja varasemaid kogemusi uues vormis ning kombinatsioonid</p> <p>5) liigitab ning tajub esemeid ja sündmusi tervikuna, saab aru nendevahelistest seostest ning suudab olulist teadvustada täiskasvanu abiga</p> <p>6) loob uusi seoseid eeskujud, seletuste, kuulamise ja nägemise kaudu</p> <p>7) kasutab nii kaemuslik-kujundlikku kui ka verbaalset mõtlemist</p> <p>8) teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid, kirjutab etteütlemise järgi lihtsamaid 1–2silbilisi sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid</p>
--	---	---------------------------	--	--	--

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
					9) orienteerub oma teadmistes, märkab detaile ja seoseid, kasutab teadmisi uusi ülesandeid lahendades nii uudses kui ka sarnases olukorras, kuid vajab juhendamist ja abi seoste loomisel eelnevaga
Mälu	kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus	1) hangib tänu keeleoskusele uut teavet 2) tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta koos on	1) räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus 2) kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuitiivselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiaid)	kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust	1) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist 2) oskab suunamise ja õpetamise korral kasutada lühikest aega õppimisstrateegiaid 3) tajub oma mälu mahtu ning kordab teadlikult üle meeldejäetavat materjali
Motivatsioon					suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- 2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- 5) tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- 6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
- 7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
- 8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

Sotsiaalsed, enesekohased ja mängimise oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Mäng on lapse arengu alus ja kõige loomulikum ja eakohasem õppimise viis. Läbi mängu planeeritud õppe- ja kasvatustegevuses toimub teadmiste omandamine loomulikult ja iseenesest, kus laps on motiveeritud ja aktiivne tegutseja. Mängides õpib laps tundma ümbritsevat keskkonda, looma seoseid, lahendama probleeme ja väljendama mõtteid, looma kontakte ja suhtlema. Iga mängukogemus on ühtlasi õpikogemus.

Lapse arengu eeldavad tulemused

	2-3 aastasel	3-4 aastasel	4-5 aastasel	5-6 aastasel	6-7 aastasel
Suhtlemine	<p>1) osaleb dialoogis</p> <p>2) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes</p> <p>3) teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti</p> <p>4) jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja</p> <p>5) loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt</p> <p>6) algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel</p> <p>7) tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus</p> <p>8) järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi</p>	<p>1) osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega</p> <p>2) osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale</p> <p>3) saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses</p> <p>4) püüab täita kodukorra reegleid</p> <p>5) saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest</p>	<p>1) tegutseb koos teistega; teda motiveerivad tegevused eakaaslastega</p> <p>2) imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere</p> <p>3) naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust</p> <p>4) teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab</p> <p>5) aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt</p> <p>6) oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte</p> <p>7) loob</p>	<p>1) järgib sotsiaalset rutiini</p> <p>2) on oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele</p> <p>3) eelistab omasoolisi mängukaaslasi</p> <p>4) kujunevad sõprussuhted</p> <p>5) oskab alustada vestlust, julgeb seda tema täiskasvanu abita</p> <p>6) oskab teisi kiita või õnnitleda</p> <p>7) püüab täiskasvanute ootustele vastata</p>	<p>1) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu</p> <p>2) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise</p> <p>3) osaleb rühma reeglite kujundamisel</p> <p>4) oskab teistega arvestada ja teha koostööd</p> <p>5) loob sõprussuhteid</p> <p>6) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel</p> <p>7) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad</p> <p>8) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme</p> <p>9) selgitab oma seisukohti. kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi</p> <p>10) huvitub sotsiaalsetest suhetest, räägib enam iseendast ning tunneb huvi teiste vastu</p>

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i> sõprussuhteid 8) oskab kuulata teisi	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i> 11) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele
Emotsioonid	saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid 2) väljendab tugevaid emotsioone 3) võib karta tundmatuid ja uusi asju 4) hakkab näitama teiste vastu empaatiat (teiste inimeste tunnetest aru saama ja hoolima)	1) väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele 2) naudib uusi tegevusi 3) tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest	1) hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid 2) väljendab oma emotsioone ja räägib nendest 3) oskab paremini kontrollida negatiivseid emotsioone	1) tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses 2) loob seoseid tunnete ja situatsioonide vahel 3) tunnetega toimetuleku strateegiate repertuaar laieneb	1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses 2) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada 3) omab mitut emotsioonide reguleerimise strateegiat
Mäng	1) mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid 2) hakkab tundma huvi rollimängu vastu 3) hakkab mängude reeglitest aru saama	1) järgib lihtsaid reegleid 2) huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas 3) konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes 4) arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhivad autoriteet	1) mõtleb mängudes oma reeglid välja 2) osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes 3) eelistab sootüübilisi mänge	1) naudib teistega mängimist 2) oskab alustada mängu 3) kasutab mängudes fantaasiat 4) järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt 5) oskab reegleid teistele selgitada	1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskendumiseks 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast 3) algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
		5) oskab võtta enda peale erinevad rollid			4) täidab mängudes erinevaid rolle 5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele 7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus 8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid. osaleb erinevates mänguliikides, järgib reegleid
Minapilt	1) tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik 2) tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus 3) tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab	1) tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust 2) teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi 3) väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja	on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut	1) oskab endast rääkida 2) on tundlik selle suhtes, mida teised temast arvavad	1) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi 2) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest 3) toetub tegutsedes oma tegevusele antavale tagasisidele, eakaaslaste hinnangutele ja võrdlusele teistega 4) teab, mis võib olla tervisele kasulik või

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
	ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid 4) hakkab aru saama mõistetest "minu oma", "tema oma"	täiskasvanu tähelepanu 4) püüab vahel teisi abistada ja lohutada 5) oskab öelda, mis talle meeldib/ei meeldi			kahjulik ning kuidas ohutult käituda 5) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused
Eneseregulatsioon	1) leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu 2) plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel 3) tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia	1) oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiseteta, kuid autoriteetide toel 2) plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme 3) seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid	1) tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi 2) reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet 3) suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses; 4) suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest	1) plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärke ning üritab alustatud tegevused lõpetada 2) kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet 3) seab endale eesmärke ja üritab neid ellu viia 4) suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil	1) organiseerib ja plaanib oma igapäevaseid tegevusi ja tuttavat keskkonda, seab eesmärke, üritab tegutseda sihipäraselt ning lõpetab alustatud tegevused 2) suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas kui ka pidurdavas rollis 3) seab uudsetes olukordades täiskasvanu sõnalise juhendamise järgi eesmärke ning valib tegutsemisstrateegiad 4) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest
Eneseteenindamine	1) Oskab ise süüa, juua ja riidesse panna 2) täidab igapäevaeltu rutiini	1) saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt) 2) tal on kujunenud			kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab

		tualeti harjumused			enda järelt
--	--	--------------------	--	--	-------------

Sotsiaalsed oskused:

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- 2) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- 3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- 4) osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- 5) oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- 6) loob sõprussuhteid;
- 7) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- 8) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- 9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 10) järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 11) selgitab oma seisukohti.

Enesekohased oskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
- 2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- 3) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 4) algatab mängu ja tegevusi;
- 5) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- 6) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;

- 7) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- 8) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

Mänguoskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- 3) algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- 4) täidab mängudes erinevaid rolle;
- 5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- 8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja sisu ning lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lõimivad tegevused

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused esitatakse seitsmes valdkonnas (edaspidi *valdkond*): mina ja keskkond, keel ja kõne, eesti keel kui teine keel, matemaatika, kunst, muusika, liikumine.

Valdkond: Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ✓ mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult
- ✓ omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas
- ✓ väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone
- ✓ väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult
- ✓ väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi
- ✓ märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna Mina ja keskkond sisu:

sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid

tervis: tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine

looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele

tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- ✓ valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust. Teemasid ja vaadeldavaid objekte valides lähtutakse koduloolisuse printsiibist, st üldjuhul tutvutakse nende objektidega, millega on lapsel vahetu kontakt, mille toel tekib lapsel arusaam looduse terviklikkusest ja seostest looduses
- ✓ suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid

- ✓ lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust
- ✓ suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema
- ✓ suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

MINA JA KESKKOND

	<i>2-3-aastaselt</i>	<i>3-4-aastaselt.</i>	<i>4-5 aastasel</i>	<i>5-6-aastaselt</i>	<i>6-7- aastasel</i>
Sotsiaalne keskkond	1) ütleb küsimise korral oma eesnime 2) vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss 3) ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastates või näitab seda sõrmedel 4) nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend 5) teab õdede ja vendade nimesid 6) vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta 7) oskab nimetada oma rühma nime 8) suudab leida oma koha rühmas (kapp,	1) ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime 2) vanust küsides vastab oma ea aastate arvuna või näitab sõrmi 3) vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss 4) vastab küsimusele oma kodu ja pereliikmete kohta 5) nimetab küsimisel oma rühma nime 6) leiab oma koha (tooli, kapi, voodi, kääterätiku) rühmas 7) nimetab küsimisel pereliikmete	1) oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss) 2) kirjeldab oma perekonda (pereliikmeid-onu, tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed) 3) kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja 4) nimetab kodu asukoha: linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi) 5) kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas 6) nimetab oma	1) oskab ennast tutvustada 2) põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust 3) paneb märjad riided ise kuivama 4) korrastab oma isiklike esemete hoiukohta (kapp, riiul) 5) jutustab oma vanavanematest 6) kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustused nende hulgas 7) ütleb küsimisel oma kodukoha nime 8) nimetab oma	1) oskab end tutvustada 2) teab oma kohustusi ja õigusi 3) kirjeldab enda omadusi ja huve 4) teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi 5) mõistab, et pered võivad olla erinevad 6) jutustab oma vanematest 7) oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta 8) teab kodust aadressi ja telefoni 9) teab lasteaia aadressi 10) nimetab erinevaid ameteid lasteaia ja nende vajalikkust 11) kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
	<p>voodi, käterätik)</p> <p>9) Nimetab rühmas olevaid esemeid</p> <p>10) ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabide nimed</p> <p>11) Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi</p> <p>12) Matkib lihtsamaid töövõtteid</p> <p>13) Asetab töövahendid kokkulepitud kohta</p> <p>14) Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriie kandmine jm)</p> <p>15) Leiab Eesti lipu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid</p> <p>16) Räägib oma sünnipäevast (kuidas</p>	<p>koduseid toimetusi</p> <p>8) matkib ettenäitamisel lihtsamaid töövõtteid (nt. Põranda pühkimine)</p> <p>9) nimetab riigi nime, kus ta elab</p> <p>10) nimetab tähtpäevi oma peres</p> <p>11) meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab</p> <p>12) küsimisel selgitab, miks ei tohi kellelegi haiget teha.</p> <p>13) Küsimisel selgitab, kes on sõbrad</p> <p>14) Oskab andeks paluda</p>	<p>lasteaia nime</p> <p>7) oskab kirjeldada oma tegevusi ja mänge</p> <p>8) teab nimetada lasteaia töötajaid nende tegevusi</p> <p>9) teab oma, võõra ja ühise tähendust</p> <p>10) oskab nimetada vanemate ameteid</p> <p>11) kirjeldab üldtuntuid elukutseid oma kodukohas</p> <p>12) loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid</p> <p>13) teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid</p> <p>14) oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp</p> <p>15) oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas</p> <p>16) kirjeldab tähtpäevi peres</p> <p>17) oskab kirjeldada tuntumaid</p>	<p>lasteaia nime, lasteaia asukohta kirjeldab</p> <p>9) teab rühma häid tavasid</p> <p>10) selgitab vestluses enimtuntud ametite (arst, tuletõrjuja, õpetaja jne) vajalikkust</p> <p>11) nimetab Eesti lipu värvid, rahvuslinnu ja -lille</p> <p>12) kirjeldab tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (nt. Tarkuse-, isadepäev, jõulud, kolmekuninga-, sõbra-, emakeele-, emadepäev) ja teab nende tähistamise vajalikkust</p> <p>13) järgib iseseisvalt lauakombeid</p> <p>14) märkab kaaslast ning vajadusel ja võimalusel abistab</p> <p>15) toob välja kaaslaste positiivseid omadusi</p> <p>16) teab nimetada erivajadustega</p>	<p>12) oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb</p> <p>13) oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid</p> <p>14) teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust</p> <p>15) mõistab töö ja vastutuse tähtsust</p> <p>16) soovib osaleda jõukohastes kodutöodes</p> <p>17) selgitab raha otstarvet</p> <p>18) nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi)</p> <p>19) teab koduvalla/linna sümboleid</p> <p>20) oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta</p> <p>21) teab Eesti Vabariigi presidendi nime</p> <p>22) oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone</p> <p>23) suhtleb teisest rahvusest lastega</p> <p>24) teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa)</p> <p>25) teab eesti rahva</p>

	<i>2-3 aastane</i>		<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
	<p>tähistatakse) 17) Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi 18) Teab mõistete hea ja paha tähendust 19) Meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub abi ja tänab. 20) Küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid 21) Oskab haiget saanud sõpra lohutada.</p>		<p>rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi 18) teab mõistete õige ja vale tähendust 19) teab üldtuntud viisakusreegleid 20) tunneb ja järgib lauakombeid 21) nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi 22) oskab lohutada ja abistada 23) oskab andeks anda ja leppida 24) märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada 25) oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jne) 26) oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool,</p>	<p>inimestele vajalikke abivahendeid (ratastool, kaldtee, prillid, vaegnägemine-valge kepp, kuuldeaparaat) ja nende vajalikkust</p>	<p>traditsioone ja kombeid 26) teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev) 27) oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jm) 28) oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seonduvaid traditsioone 29) teab mõistete ausus ja autu tähendust ning oskab vastavalt käituda 30) oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm) 31) mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest 32) oskab luua ja hoida sõprussuhet, teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla 33) Kirjeldab tundeid mis tekivad tülitsetes ja leppides</p>

	2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
			vaegnägemine- valge kepp, vaegkuulmine- kuuldeaparaat)		34) oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid 35) oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt) 36) oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi 37) teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid 38) pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires
Tervis	1) teab hammaste hooldamise vahendeid 2) harjab hambaid täiskasvanu abiga 3) nimetab toiduaineid 4) osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele 5) nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid)	1) Teab miks enne sööki ja peale wc-s käimist peab käsi pesema 2) Nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid (seep, vesi, käterätik) 3) Teab hammaste hooldamise vahendeid ja vajalikkust 4) Nimetab erinevaid kehaosi 5) Nimetab esemeid, mis võivad	1) nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted) 2) peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel 3) nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste	1) oskab selgitada, miks igal lapsel on oma hügieenitarbed (kamm, hambahari, käterätik) 2) oskab selgitada, miks peab ennast pesema ja kammima 3) teab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud) 4) teab, et piimahambad asenduvad jäävhammastega 5) teab taldrikureegli	1) kirjeldab mida tähendab tema jaoks terve olemine 2) kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta) 3) teab, mis on haigus 4) teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald) 5) selgitab, miks tekib

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
		<p>olla ohtlikud 6) Teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole</p>	<p>pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine) 4) nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev 5) oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust 6) nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised) 7) nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades, nt tänaval, liivakarjääris, ehitisel; ujumine täiskasvanu järelvalveta; rattasõit kiivrita) 8) selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole</p>	<p>põhimõtet (pool taldrikust on täidetud köögiviljaga, veerand teraviljaga, veerand liha või kalaga) 6) selgitab küsimisel, milleks on vajalikud silmad, kõrvad, nina, suu (meeleelundid; nägemine, kuulmine, haistmine, maitsmine) 7) oskab nimetada hädaabinumbri 112 ja simuleerib selle kasutamist</p>	<p>hamba kaaries(hambaaugud) 6) järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus 7) oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve 8) selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena 9) teab tüdruku ja poisi erinevusi 10) teab ja tunneb ümbritsevaid ohte(olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud) 11) teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades 12) nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada 13) teab ja kirjeldab kuidas tegutseda</p>

	2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
			9) selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna		ohuolukorras(vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvusta või raske vigastuse saanud kaaslane) 14) selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas
Tehiskeskond	1) tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused 2) oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja -elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm) 3) oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll) 4) Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber) 5) Teab valgusfoori ja tulede tähendust	1) teab jalgrattaga sõitmisel tuleb kanda kiivrit 2) teab helkuri kandmise vajadust 3) teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis 4) teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee 5) nimetab maja osi 6) tunneb ära oma kodu 7) nimetab esemeid, mis on valmistatud puidust, plastmassist	1) kirjeldab kodumaja omapära; maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus 2) oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet 3) oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid 4) kirjeldab kodumasinaid ja -elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte 5) kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet	1) tunneb erinevaid liiklusmärke ja teab nende tähendusi 2) teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad) 3) teab valgusfoori värvide tähendust 4) kirjeldab oma kodumaja 5) oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksur, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, raamatukogu jm)	1) oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet 2) oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale(puit, kivi jm) 3) oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust(kauplus, juuksur, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm.) 4) teab nimetada kodukoha olulisi ehitisi(mõis, kirik, veski jm.) 5) kirjeldab kodumasinaid ja -elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte(kirjeldused on

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
	<p>(punane, kollane, roheline)</p> <p>6) Teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee</p> <p>7) Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda)</p> <p>8) Teab liiklusvahendeid eriotstarbelisi sõidukeid</p> <p>9) Teab jalgratta sõitmise nõudeid (kiiver)</p> <p>10) Teab helkuri kasutamise vajalikkust</p>				<p>täpsemad, võivad lisanduda põllutöömasinad)</p> <p>6) oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm)</p> <p>7) teab, miks on vaja prügi sortida (paber, plast, patareid)</p> <p>8) oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi</p> <p>9) mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine)</p> <p>10) oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda</p> <p>11) teab, kuidas ületada ristmikku</p> <p>12) teab liiklemise erinevusi linnas ja maal</p> <p>13) oskab kasutada hädaabinumbrit 112</p> <p>14) teab kuidas käituda ühissõidukist väljudes</p> <p>15) teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad);</p> <p>16) teab, kuhu kinnitada</p>

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
					helkurriba
Looduskeskkond	<p>1) Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest</p> <p>2) Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud</p> <p>3) Oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosa</p> <p>4) Oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu</p> <p>5) Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus)</p> <p>6) Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane)</p> <p>7) Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi</p> <p>8) Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli</p> <p>9) Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva</p>	<p>1) tunneb rõõmu looduses(õues) viibimisest</p> <p>2) oskab osutamise korral minetada metsa, muru, lille, puud</p> <p>3) nimetab tuttavaid puu- ja köögivilju (nt: õun, pirn, kartul, porgand, kurk, tomat)</p> <p>4) oskab küsimise korral iseloomustada ööd ja päeva</p> <p>5) oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (nt vihma sajab, päike paistab, taevas on pilved, tuul puhub)</p> <p>6) selgitab küsimisel, et lumi ja jää muutuvad sulades veeks</p> <p>7) teab kuidas inimene saab talvel loomi aidata</p> <p>8) oskab põhjendada, miks prahti visatakse prügikasti</p>	<p>1) oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv)</p> <p>2) oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas</p> <p>3) oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad</p> <p>4) teab putukate elupaiku: mesilane ja mesitaru, sipelgas ja sipelgapesa)</p> <p>5) oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju</p> <p>6) eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega)</p> <p>7) oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada</p> <p>8) nimetab</p>	<p>1) teab miks mõned linnud lendavad soojale maale</p> <p>2) teab tuntumaid paiga- ja rändlinde</p> <p>3) nimetab aastaajad ja kirjeldab nende tunnuseid</p> <p>4) oskab nimetada inimeste tegevusi erinevatel aastaaegadel</p> <p>5) nimetab muutusi looduses erinevatel aastaaegadel</p> <p>6) nimetab muutusi looduses erinevatel aastaaegadel (lehed langevad, lompidele tuleb jää, lumi sulab jm)</p> <p>7) selgitab, kelle jaoks on akna taga pesakast ja kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda erinevatel aastaaegadel</p> <p>8) teab kodumasinade ohte ja et katkine kodumasin tuleb viia jäätmejaama</p>	<p>1) oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi, putukaid</p> <p>2) oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel</p> <p>3) nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja -viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust;</p> <p>4) teab loomade käitumise erinevusi eri aastaaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine)</p> <p>5) oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku;</p> <p>6) oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker, puud, : õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm)</p> <p>7) kirjeldab oma</p>

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
	<p>(on valge) 10) Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe) 11) Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab) 12) Mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks. 13) Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta. 14) Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.</p>		<p>ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid 9) teab õhu vajalikkust ja kasutamist 10) mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi) 11) mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule) 12) teab, et inimene saab talvel loomi aidata 13) mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi 14) oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm. 15) Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku 16) Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele</p>	<p>9) teab asjade säästlikku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine) ja prügi sorteerimise vajalikkust</p>	<p>sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring 8) seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada; 9) oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvmine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne) 10) oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm) 11) selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadega 12) suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt 13) kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud</p>

					<i>6-7 aastane</i> tema kodukoha loodusele 14) teab kuidas loomi talvel aidata, ja oskab seda teha 15) teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata 16) teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelik, paber, olmeprügi) 17) soovib osaleda looduse korrastamises 18) selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele
--	--	--	--	--	---

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms;
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- 4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- 5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
- 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- 7) julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
- 8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;

- 9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
- 10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- 11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- 14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- 15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
- 16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
- 17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

Valdkond: Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ✓ tuleb toime igapäevases suhtlemises
- ✓ kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust
- ✓ tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- ✓ keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika
- ✓ suhtlemine, jutustamine ja kuulamine
- ✓ lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- ✓ lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel
- ✓ peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga
- ✓ suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist
- ✓ õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mängude ka igapäevaoskustega (nt nime- kirjade koostamine, joonistusele pealkirja kirjutamine, kaardi või kirja kirjutamine täiskasvanu abiga).
- ✓ mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Lapse arengu eeldavad tulemused:

KEEL JA KÕNE

	2-3 aastasel	3-4 aastasel	4-5 aastasel	5-6 aastasel	6-7 aastasel
Suhtlemine	1) osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga 2) kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluse eesmärgist (teatamine,	1) algatab ise aktiivselt suhtlust 2) suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses 3) küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta 4) kommenteerib enda ja kaaslaste	1)algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas Teha?) 2) kasutab rollimängus erinevat	1) räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt Kus ja kellega ta elab? Kas tal on lapsi?) 2) kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist 3) püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutustega 4) annab edasi	1) kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest 2) valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtluskorrast (kodu, võõras koht)

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
	<p>küsimine, palve jm) kommenteerib enda ja /või kaaslase tegevust 1-2 lausungiga 3) mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega 4) loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust</p>	<p>tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga 5) räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest 6) jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi</p>	<p>intonatsiooni ja hääletugevust 3) kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid 4) kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust 5) annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega 6) jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval) 7) loeb peast kuni 4realisi liisusalme/luuletusi 8) mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega</p>	<p>kuuldud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil 5) jutustab pildi või kogemuste põhjal seotud lausungitega 6) jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega ja siis, siis, ja 7) suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid</p>	<p>3) mõistab kaudseid ütleri (nt Ruumis on aken lahti. Otsene ütlus: Pane aken kinni! Kaudne ütlus: Mul on jahe) 4) jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid 5) tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info 6) räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi) 7) laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust) 8) jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti</p>

Grammatika	2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
	<p>1) mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5sõnalisi lihtlauseid</p> <p>2) kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme</p> <p>3) kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt Joonista! Istu!)</p> <p>4) kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt sõidab, laulavad)</p> <p>5) kasutab kõnes õigesti tegusõna ma- ja da-tegevusnime (nt hakkame mängima, ei taha mängida)</p>	<p>1) kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid</p> <p>2) kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõna ja, aga)</p> <p>3) kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis, laulsid).</p>	<p>1) kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid</p> <p>2) kasutab kõnes nud- ja tud-kesksõnu (nt söödud-söönud)</p> <p>3) kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur-suurem-kõige suurem)</p> <p>4) kasutab tingivat kõneviisi (mängisin, mängiksin)</p> <p>5) ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele; punase palliga)</p> <p>6) kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel)</p>	<p>1) kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini)</p> <p>2) märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb p.o loeb; mõmmi maga p.o mõmmi magab; lillene p.o lilleline; seen kasvab all kuuse p.o seen kasvab kuuse all) ning osutab neile</p> <p>3) kasutab kõnes enamasti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti)</p>	<p>1) kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid (nt olev kääne: arstina)</p> <p>2) kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäändes ajasuhete väljendamiseks: hommikust õhtuni)</p> <p>3) kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt palju linde, konni, autosid)</p> <p>4) kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb-pugema; siga- sead)</p> <p>5) kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust(..., sest...), tingimust (kui...,siis), eesmärki (...et...)</p>
Sõnavara	1)kasutab nimisõnu, mis väljendavad	1)mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka	1) kasutab kõnes mõningaid	1) kasutab kõnes õigesti aega	1) selgitab kuuldut kujundlike väljendite

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
	<p>tajutavaid objekte, nähtusi</p> <p>2) kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud</p> <p>3) kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu</p> <p>4) kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided)</p> <p>5) kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga)</p>	<p>liignimetusi (nt kuusk, kask-puud; tuvi, kajakas- linnud)</p> <p>2) kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi (käpad, saba, rool)</p> <p>3) kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttmüts, kelgumägi) ja tuletisi (täpiline, laulja)</p>	<p>vastandsõnu (nt lühike- pikk, must- puhas)</p> <p>2) kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav)</p> <p>3) kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu hommik, päev, õhtu, öö</p> <p>4) moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest majatikumaja, nuga õuna koorimiseks-õunanuga)</p>	<p>väljendavaid määrsõnu eile, täna, homme</p> <p>2) kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab)</p> <p>3) mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline)</p> <p>4) kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb-veeretab; sõidab-sõidutab)</p> <p>5) nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt lilled: tulp, roos)</p>	<p>(tuul ulub, kevad koputab aknale)tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid</p> <p>2) kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o mittekogetava vastega) tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu mõtlen, arvan, julge, lahke)</p> <p>3) kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu</p> <p>4) liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu</p> <p>5) kasutab õigesti aja-ja ruumisuheid väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast)</p> <p>6) mõistab abstraktseid</p>

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i> üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad)
Hääldamine	1) kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris 2) hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ, ü)	1) kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuri 2) hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt -nt, -lt, -mp jne)	1) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid 2) hääldab õigesti 3-4silbilisi tuttava tähendusega sõnu 3) hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2silbilistes tuttava tähendusega sõnades 4) hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan)	1) kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu	1) kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu 2) hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (nt fanta, šokolaad)
Kirjalik kõne	1) vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte 2) kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste 3) eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt	1) tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas 2) tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti 3) matkib lugemist ja	1) tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites) 2) kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul)	1) häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid kasutades) 1-2silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu 2) määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) 3) kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes	1) nimetab ja kirjutab enamikku tähti 2) veerib 1-2silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgneva kontrollita) ja eksib sageli 3) häälib õigesti 1-2silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
	sarnaseid sõnu üksteisest (nt tass-kass, pall- sall, tuba-tuppa), osutades pildile või objektile	kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga	3) kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime)	kahest sõnast koosnevaid ridu (nt koll- kolli (III v); koli- kolli (II v); koli- kooli (III v); koli- kooli (II v) 4) loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid)	häälikuühenditeta sõnu 4) kirjutades märgib õigesti 1-2silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri (nt lähen kooli) 5) eristab häälikuühenditeta sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut 6) jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid 7) muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll- kool; linna (IIIv- lina; tibu- tippu) 8) tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga
- ✓ saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida
- ✓ suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda
- ✓ jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid
- ✓ kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid
- ✓ kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses
- ✓ valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada
- ✓ hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid
- ✓ tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjapildis ära mõned sõnad
- ✓ kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega
- ✓ teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

Valdkond: Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ✓ rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki
- ✓ järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal
- ✓ tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi
- ✓ mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas
- ✓ mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid
- ✓ tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid
- ✓ näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes

Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- ✓ hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine
- ✓ suurused ja mõõtmine
- ✓ geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- ✓ suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada
- ✓ harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks
- ✓ seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut
- ✓ suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm)
- ✓ toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

MATEMAATIKA

	2-3 aastasel	3-4 aastasel	4-5 aastasel	5-6 aastasel	6-7 aastasel
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	1) rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks 2) leiab erinevate esemete hulgast palju ja üksteisest 3) loendab asju kolme piires ning	1) otsustab, kas nimetatud ese kuulub(ei kuulu) moodustatud hulka 2) paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmisega) saab	1) rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud) 2) võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning	1) loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni 2) oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu 3) tunneb numbrimärke võrdleb arve (on	1) mõtestab arvude rida 12ni 2) liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =) 3) oskab koostada matemaatilisi jutukehi kahe

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
	vastab küsimusele mitu on?	teada, et esemeid on võrreldavates hulkades sama palju, ühepalju ehk võrdselt 3) loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni	otsustab, mida on rohkem kui, vähem kui 3) tutvub arvudega 10ni	suurem kui, on väiksem kui) 4) paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab 5) võtab ühest hulgast esemed ära ja lahutab	etteantud hulga järgi
Suurused ja mõõtmine	näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur-väike)	võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse(suurem-väiksem), pikkuse(pikem-lühem), laiuse(laiem-kitsam) järgi ning kasutab mõisteid	1) järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem – madalam) 2) järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi	1) järjestab kuni 5 eset suurustunnuste järgi 2) leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema -väiksema - sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades 3) hindab kaugust silma järgi 4) mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahenditega 5) järjestab raskuse ja paksuse järgi	1) teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m, ja km; massimõõtu kg ning mahumõõtu liiter; rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes 2) mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga
Geomeetrilised kujundid	1) leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel 2) kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh	eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt	näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast	1) koostab mustreid, laob pilte kujunditest 2) rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi	eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk)

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
	ringi ja ruutu				
Orienteerumine ajas	vestleb ööle ja päevale iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus	1) leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses vm) 2) eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi)	teab ööpäeva osi hommik – päev – õhtu – öö; kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile – täna – homme	1) kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi 2) eristab mõisteid kiiresti – aeglaselt, varsti, hiljem, kohe	1) teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja -päeva 2) määrab kellaega täistundides ning koostab päevakava 3) kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem – varem, noorem- vanem
Orienteerumine ruumis	orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal-all, kõrval, ees-taga	määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: ülal – all, ees – taga (minu ees, minu taga jne)	1) määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (seisan Alo taga; olen tahvli ees) 2) määrab vasakut ja paremat poolt	1) määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: all – peal, kohal, keskel, äärel, vasakul – paremal 2) orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi	orienteerub tasapinnal (paberil)

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- ✓ määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi
- ✓ võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt
- ✓ teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada
- ✓ liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, –, =
- ✓ koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi

- ✓ järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm)
- ✓ rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi
- ✓ kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil
- ✓ oskab öelda kellaaega täistundides
- ✓ nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva
- ✓ mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms)
- ✓ eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse
- ✓ leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

Valdkond: Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ✓ tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest
- ✓ kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma
- ✓ vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid
- ✓ kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid
- ✓ kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt
- ✓ vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna *Kunst* sisu:

- ✓ kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul
- ✓ kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine
- ✓ tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine
- ✓ kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- ✓ antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist
- ✓ suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid
- ✓ kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne
- ✓ arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovaalt kombineerida
- ✓ julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus
- ✓ viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale
- ✓ suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

KUNST

	2-3 aastasel	3-4 aastasel	4-5 aastasel	5-6 aastasel	6-7 aastasel
Kujutamine ja väljendamine	1) tunneb rõõmu kunstitegevuses olemisest 2) leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid 3) leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi	1) kujutab tuttavaid asju, nähtusi, lähedasi inimesi ja nimetab, mida kujutab 2) teab värvuste nimetusi ja kasutab neid oma töödes	1) kujutab naturist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks 2) jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka	1) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstiteose 2) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu 3) valib sobiva taustatooni, meeldiva värvitooni, vahendi tööst ja teemast lähtuvalt	1) kasutab loovaalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks 2) püsib töös valitud teemas seda isikupärastel tõlgendades 3) jutustab temaatilistes töödes

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
			<p>oma fantaasiatest 3) kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuval 4) valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid 5) võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat</p>	<p>ning oskab põhjendada oma valikut 4) tausta värvimisel annab laps edasi pildi meeleolu kasutades omandatud tehnilisi võtteid õpetajapoolsel juhendamisel meeldetuletamisel</p>	<p>tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja- kohast 4) rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga 5) tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne)</p>
Kujundamine	<p>kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne)</p>	<p>1) lisab suunamisel valmivale kunstiteosele iseloomulikke detaile 2) laob 3-4 tuttavast geomeetrisest kujundist esemeid/loomi 3) vajutab templitega erinevatele pindadele jäljendeid</p>	<p>1) koostab elementidest lihtsa kordumiskeemiga mustririba eseme ääriks kaunistamiseks (tass, taskurätt jne) 2) kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse ja meeleoluga sobivate motiividega 3) valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud</p>	<p>1) Kujundab/täiendab oma tööd (nt. Triibud, jooned, täpid, pliatsivajutused või kleepides objektidele erinevast materjalist tükke, osasid jne) 2) Juhendamisel laps segab ja heletumestab värve 3) Oskab dekoreerimisel kasutada šabloone ja templeid 4) Kirjutab tööle oma</p>	<p>1) märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata 2) kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset 3) selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib 4) aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi</p>

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
Voolimine	1) õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale 2) teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid	1) ettenäitamisel laps muljub, näpistab, rullib, veeretab (savi, plastiliini) voolimismaterjale 2) surub pulga või sõrmega pehmesse materjali auke, jooni, täppe 3) vaatleb pilte, näidistöid, raamatuillustatsioone, osutab enda jaoks olulistele objektidele, nähtustele ja nimetab neid	1) õõnestab ümarvorme süvendit põidlagaga vajutades 2) muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades 3) nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid 4) ühendab voolitud detaile omavahel	1) Kasutab voolimismaterjale õpetaja abiga 2) Silub detailide pindasid ja ühenduskohti 3) Oskab voolida erineva suurusega ümarvorme	1) kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära 2) valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid 3) niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks
Joonistamine	tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriitide, pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püsides paberi piirides	1) tõmbab erineva kujuga ja suunaga (kaarjaid) jooni 2) hoiab juhendamisel õigesti pliiatseid ja kriite	1) jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks 2) joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja sõega, muutes joonte tihedust 3) kasutab joonistusvahendeid liigse surveta	1) Orienteerub paberil (all, üleval, nurgas, servas) 2) Oskab juhendamisel paberit osadeks jaotada 3) Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni 4) Väljendab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni	1) kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt 2) värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda 3) sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
				5) Väljendab sirgete, sakiliste, kaarjate joontega emotsiooni ja meeleolu 6) Värvib valdavalt kontuurjooni ületamata	
Maalimine	1) tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu 2) trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega 3) vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga	1) tunneb põhivärve 2) eristab heledaid ja tumedaid toone 3) võtab juhendamisel pintsliga värvi ja loputab pintslit vees	1) võtab pintslike vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu 2) teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega 3) ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt	1) Kasutab põhivärve ja nende segutoone 2) Oskab värve musta ja valge abil helestada ja tumestada 3) Kasutab erineva jämedusega pintsleid 4) Väldib värvide määrdumist	1) segab värve uute toonide saamiseks 2) kasutab töös eri jämedusega pintsleid 3) väldib värvide määrdumist 4) kasutab töös pintslit erinevalt (pintslit otsa ja külge)
Meisterdamine	1) kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke 2) katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid	1) Oskab juhendamisel pindasid liimistada 2) Kortsutab paberit 3) Rebib paberist ribasid, tükke 4) Puistab liimiga kaetud paberile paberitükke, seemneid 5) Asetab alusele ja surub kinni liimistatud kujundeid 6) Voldib paberi pooleks	1) rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest 2) lükib paelale, traadile vms auguga esemeid 3) valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob	1) Meisterdab looduslikust ja majapidamises järelejäänud materjalist (looduslikud, tehis- ja leidmaterjalid) ning ühendab need omavahel nt. plastiliiniga 2) Rebib juhendamisel paberist ribasid, kujundeid ja kleebib need alusele 3) Voldib paberi	1) kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne 2) valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted 3) valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
			oma töö	neljaks (nt kujundades liniku, kaardi jne) 4) Lükib paelale, lõngale auguga esemeid	
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	1) vaatleb pilte, näidistöid ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele 2) näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest	Vaatleb pilte, näidistöid, raamatuillustratsioone, osutab enda jaoks olulistele objektidele, nähtustele ja nimetab neid	1) vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust 2) jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud 3) suhtub heasoovlikult kaaslaste töödessa	1) Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest, tegevusajast ja -kohast 2) Põhjendab suunavate küsimuste abil tehniliste lahenduste, vormi- ja värvilahenduste kasutamist	1) märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu 2) fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast 3) kasutab raamatuillustartsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil
- ✓ väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid
- ✓ kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid
- ✓ kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu

- ✓ keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö
- ✓ loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest
- ✓ koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks
- ✓ kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

Valdkond: Muusika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ✓ tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest
- ✓ suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale
- ✓ suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu
- ✓ suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi

Valdkonna *Muusika* sisu:

- ✓ laulmine
- ✓ muusika kuulamine
- ✓ muusikalis-rütmiline liikumine
- ✓ pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- ✓ on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus
- ✓ kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid
- ✓ arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele
- ✓ kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu Keel ja kõne, Kunst jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul

- ✓ seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud
- ✓ muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

MUUSIKA

	2-3 aastasel	3-4 aastasel	4-5 aastasel	5-6 aastasel	6-7 aastasel
Laulmine	kuulab ja jälgib õpetaja laulu	1) huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasannt üksikuid silpe, sõnu, laululõike) 2) osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa)	1) laulab rühmaga samas tempos 2) laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule	1) laulab väljahingamisel loomuliku häälega 2) esitab laule rühmaga samas tempos 3) laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule	1) laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist 2) laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas 3) laulab üksi
Muusika kuulamine	tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast	reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vmt)	1) kuulab laulu ja muusikapala 2) väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega 3) tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule	1) kuulab laulu ja muusikapala huviga 2) väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu, näiteks järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või, tundes ära õpitud laulu (kuuldes nii meloodiat ka sõnu), hakkab kaasa laulma	1) tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants) 2) väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi 3) kuulatud muusikat iseloomustades kasutab eakohast sõnavara 4) näitab tegevuses üles loomingulist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulatud palade suhtes (nt jutustab, mida kuulis muusikas)

Pillimäng	<p><i>2-3 aastane</i></p> <p>mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi)</p>	<p><i>3-4 aastane</i></p> <p>mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal</p>	<p><i>4-5 aastane</i></p> <p>1) mängib rütmipille (nt kõlakarpi, trummi, kuljuseid, pandeirat) muusika kuulamise ja laulmise saateks 2) eristab kuulates neid tämbri järgi</p>	<p><i>5-6 aastane</i></p> <p>1) mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille 2) mängib rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele 3) ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos 4) mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette</p>	<p><i>6-7 aastane</i></p> <p>1) mängib rütmi- ja meloodiapillidel (nt puuagoogo, taldrik, guiro, triangel, kõlaplaadid) lihtsamaid ostinato kaasmänge (lühikest korduvat rütmi-, viisi- või meloodialõiku) 2) mängib pilliansambli</p>
Muusikalisrütmiline liikumine	<p>sooritab koos õpetajaga lihtsamaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine)</p>	<p>liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega)</p>	<p>1) väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nt plastilise intoneerimise ehk loova liikumisega) 2) tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetõstekõnd ja -jooks, liikumine hanereas ja ringis) osaleb laulumängudes</p>	<p>1) muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (nt liigub hanereas ja ringis nii üksi kui ka paaris). 2) esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente</p>	<p>1) liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpaksammu ja eesgaloppi 2) kõnnib, jooksb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (nt muudab liikumissuunda muusika dünaamika ja tempo järgi)</p>

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega
- ✓ laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi
- ✓ suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada
- ✓ eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu
- ✓ eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille
- ✓ mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge
- ✓ mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis
- ✓ liigub vastavalt muusika meeleolule
- ✓ väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

Valdkond: Liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ✓ tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu
- ✓ suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel
- ✓ tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas
- ✓ mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele
- ✓ järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid
- ✓ tunneb veest ujumisest rõõmu, tahab ujuda

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- ✓ kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen
- ✓ põhiliikumised
- ✓ liikumismängud (sh ujumismängud)

- ✓ erinevad spordialad
- ✓ tants ja rütmika

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- ✓ arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel
- ✓ rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms
- ✓ peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused
- ✓ suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust
- ✓ mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordinaatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

LIIKUMINE

	2-3 aastasel	3-4 aastasel	4-5 aastasel	5-6 aastasel	6-7 aastasel
Liikumisteadmised, ohutus, enesekontroll ja hügieen	1) peseb iseseisvalt käsi 2) liigub õpetaja juhendamisel ruumis ohutult 3) joondub ühele viirule	1) teab ohutu liikumise reegleid 2) arvestab liikumistegevustes kaaslastega 3) oskab pidurdada ja pöigelda 4) teab kelgumäe reegleid 5) rattaga liikudes hoiab pikivahet	1) oskab rivistuda iseseisvalt viirgu ja kolonni 2) oskab moodustada paare ja ringe 3) liigub ohutult ruumis, arvestab liikumistegevustes kaaslastega 4) oskab liikumisel pidurdada ja pöigelda 5) teab kelgumäe	1) orienteerub ohutult ruumis (erineva suunaga liikumised, pöörded) 2) säilitab tasakaalu liikumisel ja staatilistes asendites 3) kontrollib oma rühti; valitseb oma liigutusi ja kehahoidu 4) arvestab enese ja teiste ohutusega liikumisel ja mängudes	1) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid 3) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest ületab sõidutee

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
			<p>ohutusreegleid ja oskab pidurdada 6) pidurdab rattaga ja hoiab sõites pikivahet 7) peseb peale tundi käed, näo ja kaenlaalused</p>	<p>5) rakendab iseseisvalt elementaarseid hügieeninõudeid 6) talub kaotust võistlusmängudes</p>	<p>rattaga ja jalgsi selleks ettenähtud kohas, söidab täiskasvanuga iseseisvalt jalgrattaga kergliiklusteel, kasutab ja oskab kinnitada iseseisvalt jalgratturi kiivrit 4) tunneb ja teab kodukohas valitsevaid ohte, oskab käituda vältimaks ohtu sattumist (nt ristmiku ületus, lahtine veekogu jm)</p>
Põhiliikumised	<p>1) liigub vabalt, valitseb edaspidi liikudes oma keha 2) sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi 3) jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järgi 4) hüpleb koos jalgadega 5) ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste 6) kõnnib piiratud pinnal (pink, nõör)</p>	<p>1) oskab kõndida ja joosta erineva tempoga 2) valitseb tagurpidi liikudes oma keha 3) liigub ringjoonel paremale ja vasaku käega; alt koos kätega 5) pörgatab palli kahe või ühe käega 6) hüpleb ühel jalal 7) teeb kaasa kuni 500m rännaku ja püsib kolonnis 8) sooritab</p>	<p>1) tutvub hüppenõoriga hüppamise tehnikaga 2) tutvub ühe käega ja pörgatamise tehnikaga 3) liigub vabalt ja orienteerub ruumis 4) sooritab koordinatsiooni ja tasakaalu nõudvaid harjutusi; kõnd varvastel ja päkkadel, mitmesugused hüplemised, edasi liikudes hüppamine,</p>	<p>+ visked, püüdmised, tasakaal 1) Vahenditega harjutusi (pall, hüpits), sooritab eakohaselt tehniliselt õigesti 2) ronib varbseinal vahelduva sammuga ja lisaülesannetega 3) pörgatab palli domineeriva käega 4) hoiab oma kohta erinevates rivistustes; kolonnis, ringis, viirus</p>	<p>1) sooritab põhiliikumisi pingevabalt nii, et liigutused on koordineeritud, rütmilised 2) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi 3) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel 4) kasutab harjutuste sooritamisel</p>

	<i>2-3 aastane</i>	<i>3-4 aastane</i>	<i>4-5 aastane</i>	<i>5-6 aastane</i>	<i>6-7 aastane</i>
	<p>7) veeretab ja viskab (täiskasvanule) palli 8) istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskumisel 9) veab tühja kelku</p>	<p>painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi 9) sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides</p>	<p>üle nõõri hüppamine, ühel jalal seis ja hüplemine, jalgrattasõit 5) sooritab harjutusi õpetajate korraldusel ja sõnalise seletuse järgi 6) oskab kasutada ja sooritada harjutusi erinevate spordivahenditega 7) sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni</p>	<p>5) sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi 6) oskab kasutada eesmärgipäraselt spordi- ja mänguvahendeid (nt palli visked ja püüdmine, täpsusvisked, hüppamine jt) 7) suudab sõita tõukeratta ja kahe rattalise rattaga; pidurdab iseseisvalt, hoides pikivahet 8) sooritab kelgumäel erinevaid laskumisi viise (istudes, põlvedel) ja täidab eriülesandeid (vahendi haaramine, maha keeramine)</p>	<p>mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt 5) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (linad, rätikud, rõngad, pallid, kelgud jne) 6) sõidab tõukeratta ja kahe rattalise rattaga sooritades sõidul erinevaid ülesandeid</p>
Liikumismängud	<p>õpib mängima ühe (1) reeglga liikumismänge</p>	<p>oskab mängida 1-2 reeglga liikumismänge</p>	<p>Osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud) ja 2-3 reeglga liikumismängudes</p>	<p>mängib mitme reeglga liikumismänge; mõtleb välja uusi mänge ja reegleid toetudes õpitule)</p>	<p>1) organiseerib ja mängib iseseisvalt liikumismänge 2) mõtleb välja ja õpetab kaaslastele mitme reeglga liikumismänge</p>

Tants ja rütmika	<p><i>2-3 aastane</i></p> <p>sooritab rütmiliselt imiteerivaid liigutusi muusika järgi</p>	<p><i>3-4 aastane</i></p> <p>1) sooritab harjutusi rütmiliselt erinevas tempos matkides õpetajat 2) liigub iseseisvalt muusika järgi</p>	<p><i>4-5 aastane</i></p> <p>1) väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (loovliikumine) 2) tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (põlvetooste kõnd ja -jooks, juurdevõtusamm, ees- ja külgalopp 3) osaleb laulumängudes</p>	<p><i>5-6 aastane</i></p> <p>1) tantsib üksi ja rühmas kasutades õigeid tantsusamme 2) liigub loovalt muusika järgi ja kasutab liikumisel loovalt vahendeid (lindid, pallid, rätikud)</p>	<p><i>6-7 aastane</i></p> <p>1) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi 2) liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga 3) tantsib lihtsamaid rahvatantse, tunneb ja teab põhisamme ja võtteid (hüpaksamm, süldvõte, eesgalopp jm) 4) loob ise lihtsamaid tantse ja esitab kaaslastele väljendab liikumise kaudu emotsioone</p>
Erinevad spordialad		<p>1) veab tühja kelku ja sõidab iseseisvalt nõlvakust alla 2) oskab iseseisvalt või õpetaja abiga sõita jalgrattaga (abiratastega) 3) õpib iseseisvalt rattaga pidurdamist</p>	<p>1) tutvub erinevate spordialadega nagu pallimängud (korv- ja jalgpall), võimlemine, pendelteatejooks; kergejõustik (s.h jooks ja kaugushüpe), rahvasport nt. köievedu, kotisjooks 2) orienteerub koos täiskasvanuga looduses</p>	<p>1) tutvub erinevate spordialadega (hooga ja hoota kaugushüpped, kaugus- ja täpsusvisked, jalgrattasõit, tõukeratta lükkamine, lühikese ja pika distantsi jooksmine, orienteerumine) 2) oskab lihtsamaid korv- ja</p>	<p>1) mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall, rahvastepall jne) 2) nimetab erinevaid spordialasid ja eesti tuntumaid sportlasi 3) orienteerub üksi maastikul (pargis) 4) võistleb kombineeritud teatevõistlustel</p>

				jalgpallielemente 3) tutvub spordialadele iseloomulike tehnikatega (äratõuge, pehme ning vetruv maandumine hüppamisel, visketehnika arendamine visates palli ühe ja kahe käega)	
--	--	--	--	---	--

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks
- ✓ peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid
- ✓ sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised
- ✓ sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi
- ✓ säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel
- ✓ kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt
- ✓ matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel
- ✓ sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi
- ✓ liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga
- ✓ kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne)
- ✓ mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne)
- ✓ peab kinni kokkulepitud mängureeglitest
- ✓ nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi

Lapse arengu jälgimise ja analüüsimise põhimõtted ja korraldus

Lapse arengu jälgimine ja analüüsimine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

Lapse arengu jälgimine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes. Õpetaja teeb lapse arengu jälgimisel ja hindamisel koostööd laulmis- ja liikumisõpetajaga, psühholoogi ning logopeediga.

Lapse arengu jälgimise ja analüüsimise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu jälgimisel ja analüüsimisel. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu jälgimise ja analüüsimise põhimõtteid ja korraldust.

Üheks lapse arengu kajastajaks on lapse lasteaia viibitud perioodi jooksul koostatud kasvumapp ja vaatlusmapp.

Mappidesse on kogutud:

- ✓ töölehed
- ✓ õppimisprotsesside või projektidega kaasnevad kavandid
- ✓ õpitulemusi esitlevaid valmistööd, mida valib laps koos õpetajaga talle enim meeldinud
- ✓ pooleliolevate tööde visandid, ideed, plaanid
- ✓ õpitud luuletuste, laulude tekstid, mängude õpetused
- ✓ fotod - pildid erinevatest lasteaia sündmustest jne
- ✓ individuaalsed joonistused-vaatlused

Lapse arengu jälgimisel kasutab õpetaja kõige enam vaatlusmeetodit. Igapäevatöö jagamiseks ja kaardistamiseks ning vajaliku info koondamiseks kasutame infosüsteemi KindieDays. Kindiedays'i abil on õpetajal võimalus iga lapse arengut individuaalselt jälgida ning ka lapsevanemat kaasata. Lapsevanem saab reaalajas teavitusi oma lapse edusammudest ja rühmas toimuvast.

Kasutatakse ka kaudsed meetodeid näiteks intervjuud ja laste tööde analüüs. Kasutatavaid meetodeid tutvustatakse vanematele. Kevadel viib õpetaja lapsega läbi arengumängu. Mängu abil saab õpetaja igakülgset jälgida lapse arengut. Ühe mängualusega saab laps mängida igal aastal, muutub vaid ülesannete raskusaste. Kuna tegemist on mänguga, siis ei taju laps, et teda hinnatakse vaid tunneb end vabalt ning naudib kogu tegevust. Koolieelikutele on koostatud eraldi arengumäng, kus hinnatakse 6-7 aastaste arengu eeldatavaid tulemusi.

Väikses Päikses tunnustatakse lapse toimetulekut, arenemist (edasiminekut), positiivseid hoiakuid ja huvi.

Lapse arengu jälgimise käigus kogutud konfidentsiaalset infot ja olulist dokumentatsiooni hoiab õpetaja iga lapse jaoks mõeldud vaatlusmapis. Kausta hoitakse rühmaruumis olevas lukuga kapis. Samuti on rühmades iga lapse jaoks sisse seatud kasvumapid, mis sisaldavad lapse arengut ja õppimist kajastavaid materjale.

Arenguestlused

Kaks korda õppeaastas viib õpetaja lapse arengu analüüsimiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguestluse, mis annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest ning selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes. Samuti püstitatakse edaspidised eesmärgid lapse igakülgse arengu toetamiseks.

Õpetaja kirjeldab lapse arengut lapsest endast lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huve. Arenguestlus toimub kõikidele osapooltele sobival ajal ja seal osalevad lapsevanemad ja rühmaõpetajad. Vajadusel liitub arenguestlusega ka liikumis- ja muusikaõpetaja, psühholoog või logopeed.

Väikses Päikses on lapse arengu analüüsimise ja arenguestluse tulemused dokumenteeritud «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus

Erivajadustega laste olemine lasteaiarühmas edastab ühiskonnale mõjusa sõnumi- meile on tähtis iga inimene. Kõik väikesed lapsed on rohkem sarnased, kui erinevad ning õpetajate ja vanemate abiga saavad kõik lapsed jõudsalt edasi areneda. Väike Päike väärtustab iga lapse eripära ja ainulaadsust.

Antud õppekava kontekstis defineerib Väike Päike erivajadusega last järgmiselt:

- ✓ laps kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Erivajadusega lapsega tehtava töö peaeesmärk: laps saab aluse elamiseks täisväärtuslikku elu hoolimata erivajadusest.

Väike Päike teab, et erivajadusega lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, milles osaleb kogu lapsega tegelev personal.

Töö põhimõtted: lapse erivajadus märgatakse selle tekkefaasis (koostöös lapsevanemaga).

Juba väljakujunenud erivajadusega oskab Väike Päike pedagoogiline personal tööd teha. Pedagoogiline personal tunneb ära erivajaduse vormid ja oskab erivajadusega lapsega töötada.

Vajadusel koostavad Väikese Päikese rühma pedagoogid õppeaasta algul koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arenduskava. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

Multikultuursed lapsed

Väikese Päikese õpetajad on teadlikud sellise ühiskonna iseärasustest ja neil on ühene arusaam sellega seonduvatest mõistetest. Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel peab õpetaja silmas mitmekultuurilise hariduse põhimõtteid ja loob kõigile lastele soodsad ja võrdsed tingimused igakülgeks arenguks. Õpetaja teab, et laps võtab üle talle oluliste täiskasvanute käitumismallid, hoiakud, normid ja suhtumised ning arvestades seda on lapsele igakülgeks eeskujuks. Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.

Eesti keelt teise keelena kõnelevad lapsed

Väikese Päikese õpetajal on valmisolek ja motiveeritus tööks muukeelsete lastega. Ta teab grammatilisi kategooriaid, mis tavaliselt eesti keele kui teise keele õppijale raskusi valmistab. Õpetaja soodustab ja julgustab kakskeelselt last kasutama lasteaias ainult eesti keelt. Vajadusel tähistab õpetaja sõnasedeliga rühmaruumis olevaid esemeid. Kakskeelse lapse kohanemisel lasteaiaa teeb rühmaõpetaja tihedat koostööd lapsevanemaga. Väike Päike teab, et laps omandab teise keele kui see on talle huvitav. Väikese Päikese perekubis on lapsel võimalik osaleda ka eesti keelt teise keelena kõnelevatele lastele mõeldud keeleõpperingis.

Eesti keele tugiõppes toetame oma lasteaias eesti keelest erineva emakeelega laste keeleõpet eesti keele ringiga. Ring toimub väiksemas grupis, kus läbi mängu ja erinevate tegevuste tekitame lastes huvi eesti keele vastu. Selleks, et lastel tekiks soov ja julgus suhelda igapäevaelus nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega, arendame nende sõnavara ning väljendusoskust. Ringis osalemine on lapsele toeks lasteaia rühmas käsitletavatele teemadele ja tegevustele. Eesti keele ring toimub nii algajatele kui edasijõudnutele üks kord nädalas.

Kõnehäired

Kõneharjutused on õpetajate juhendamisel pidevalt kasutuses. Lasteaias on olemas sellekohane kirjandus. Lasteaias Väike Päike töötab ka logopeed kes üks kord aastas sügisel kontrollib kõiki lasteaia lapsi ning vajadusel on lapsel võimalus lasteaia logopeedi juures saada kaks korda nädalas individuaalset kõneravi.

Rühmaõpetaja on eeskujuks õige keelekasutusega ja tarvitab lihtsaid lauseid. Rääkimise kõrval kasutatakse pilte või esemeid. Erilise tähelepanu all on koolieelses rühmas käivad lapsed. Logopeed teostab kõneravi tihedas koostöös lapsevanema ja rühma meeskonnaga, mis tähendab kõneravi tunnivälisist tööd.

Üliaktiivsed lapsed

Üliaktiivsed lapsed, on lapsed, kes on väga aktiivsed ja tublid, aga vajavad suuremat tähelepanu oma aktiivsuse rakendamiseks. Koostöös lapsevanemaga selgitatakse välja aktiivsuse põhjus. Lapse puhul kasutatakse individuaalse lähenemise printsiipi: teda suunatakse vajadusel rahulikule tegevusele ja talle antakse rahulikke ja mõtlemist nõudvaid mängu. Õpetaja pöörab lapsele palju individuaalset tähelepanu ja vajadusel annab lapsevanemale soovitusi pöörduda eripedagoogi poole.

Andekad lapsed

Süvendatud tegelemine andekate lastega. Suunamine huvipakkuvatele ja arendavatele tegevustele. Lapsevanemate nõustamine ning lapse suunamine ringitegevustesse väljaspool lasteaeda. Võimaluse korral oma maja perekubis.

Vasakukäelised lapsed

Õpetaja selgitab välja millist kätt laps enam eelistab kasutada. Laps paigutatakse laua äärde istuma nii, et söömisel ja muudel tegevustel ei segaks lapsed üksteist. Vasakukäeliste laste jaoks on muretsenud spetsiaalsed käärid ja lasteaias on olemas ka sellekohane kirjandus.

Kerge füüsilise puudega lapsed

Väikeses Päikeses on tagatud lapse tunnetustugevuse ja sotsiaalsete oskuste arendamine. Võimaluse piires kohendab lasteaed füüsilise puudega lapse jaoks rühmaruumi ja päevakava. Liikumisõpetajal on nädalakavasse planeeritud aeg individuaalse tegevuse läbiviimiseks. Väikese Päikesese perekubis on võimalik kasutada füsioterapeudi teenust. Väike Päike teab, et lapse arengu aluseks on väga tihe koostöö lapsevanematega.

Ühe vanemaga lapsed

Lapsevanemaga suhtlemise käigus selgitab õpetaja välja lapse tundlikkuse nimetatud teema suhtes ja arvestab sead õppe- ja kasvatustegevuste

planeerimisel ja ühisürituste ning lapsevanematega seotud tähtpäevade korraldamisel.

Koolipikendusega laps

Õpetaja arvestab koolipikendusega lapse uue rühmaga kohanemise raskust. Vajadusel koostab Väikese Päikese õpetaja koolipikendusega lapsele individuaalse õppekava.

Lapsevanematega koostöö põhimõtted, sealhulgas korraldus

Täiskasvanu on last ümbritseva keskkonna osa. Laps ja tema vanemad on pere liikmed ja pere on Väikse Päikese partner kõigis tegevustes. Pere soovib lapsele parimat ja tahab, et lapsest saaks edukas ja loov kodanik. Hea koostöö lapsevanemaga on aluseks lapse kohanemisele lasteaia ning turvatunde tekkimisele lasteaia viibides. Perekonnal on kanda kõige olulisem osa lapse kasvatajana. Tähtis on teha koostööd kõikide pereliikmetega, kes on lastega lähedastes suhetes, see koostöö põhineb dialoogil vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel. Lasteaia toetab, nõustab ja abistab lapsevanemat lapse arendamisel, kasvatamisel, ja õpetamisel. Lisateenuste ja vahetu suhtlemise näol loob Väike Päike lapsevanematele võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.

Oluline on igapäevane vahetu suhtlemine õpetaja ja lapsevanema vahel. Võimalused suhtlemiseks ja info vahetamiseks kohandatakse vastavalt perekonna vajadustele ja eelistustele. Vajadusel viib rühma meeskond lapse perega läbi perevestlused, kuhu on võimalik kaasata erinevaid spetsialiste.

Lasteaia toimuvatest sündmustest ja üritustest saab lapsevanem kõige esimese info otse rühma personalilt. Teavet saab lapsevanem ka meili teel, Kindiedaysist ning rühma garderoobis olevalt stendilt.

Väike Päike kaasab rühma vanemaid ühisüritustesse, õppekäikudesse ning rühma igapäevatöösse. Nii on lapsevanematel võimalik osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises.

Kaks korda aastas toimuvad lapsevanemate koosolekud. Sügisel ja kevadel. Sügiseseks peateemaks on eelseisva õppeaasta plaanid ja eesmärgid.

Kaks korda aastas kevadel ja sügisel viib rühma meeskond iga perega individuaalselt läbi arenguestluse, kus lapsevanem saab teavet oma lapse edusammude kohta. Iga aastase tagasisideküsitluse näol on lapsevanemal võimalus anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele.

Igal rühmal on vanematekogu esindaja ning asendusliige, kes soovib kaasa rääkida lasteaia arendus- ja parendustegevustes, teadvustab oma rolli.

Lasteaias toimuvad koostöövormid ja korraldus:

- ✓ Lastevanemate koosolekud (kaks korda aastas kevadel ja sügisel)
- ✓ Üldkoosolek (üks kord aastas)
- ✓ Stendid rühmade juures (uuendatakse regulaarselt)
- ✓ Kindiedays
- ✓ Rühmade telefonid
- ✓ Ühisüritused (vastavalt rühma tegevuskavale)
- ✓ Avatud tegevused ja avatud uste päevad (vastavalt rühma tegevusavale)
- ✓ Perevestlus sügisel ja arenguestlus kevadel
- ✓ Lapsevanemate nõustamine
- ✓ Rühma lapsevanemate meililist (jooksev info igal nädalal)
- ✓ Hommikune ja õhtune lapse üleandmine
- ✓ Muusika – ja liikumisõpetaja osalevad vajadusel arenguestlusel
- ✓ Psühholoog, füsioterapeut ja logopeed

Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Lasteaed Väike Päike õppekava on lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mida vajadusel uuendatakse ja täiendatakse.

Õppekavakava uuendamisel võetakse aluseks lasteaia sisehindamise tulemused.

Õppekava uuendamiseks ja täiendamiseks moodustatakse lasteaia õpetajatest koosnevad arenduskogud. Õppekava on kooskõlastatud pedagoogilise personaliga ja eralasteaia omanikega.

Õppekava on lahutamatu seotud Lasteaed Väike Päike arengukavaga, mõlemad alusdokumendid on igal ajal kättesaadavad kooli personalile ning pärast tunnustuse saamist Eesti Vabariigilt ka lapsevanematele ja laiemale üldsusele.